

Finanslov 2016 – muligheder og udfordringer for professionshøjskolerne

Regeringen fremlagde den 29. september 2015 sit forslag til finanslov for 2016. Dette notat beskriver, hvad finanslovsforslaget vil betyde for professionshøjskolerne og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, og kommer med forslag til, hvordan midlerne også kan prioriteres, herunder også de midler, der er afsat på den særlige forhandlingsreserve til højt prioriterede områder.

2% besparelser udfordrer uddannelsernes kvalitet og regionale udbud

Professionshøjskolernes uddannelser vil som følge af finanslovsforslaget blive omfattet af det statslige omprioriteringsbidrag på to procent årligt. Bidraget bliver over de næste fire år til mere end 800 mio. kr. i 2019, og derefter en årlig besparelse på over 300 mio. kroner. For de enkelte uddannelser vil det på f.eks. læreruddannelsen betyde en besparelse over de næste fire år på samlet 100 mio. kr., og derefter en årlig besparelse på ca. 40 mio. kr. fra 2019 og fremefter.

Danske Professionshøjskoler vurdering

Regeringen har udmeldt, at hele den offentlige sektor må bidrage til at frigøre ressourcer til tværgående prioriteringer via effektivisering, men dette er ikke muligt for professionshøjskolerne, idet sektoren allerede siden etableringen i 2008 har gennemført omfattende effektiviseringer på det administrative område. Omkostninger til ledelse og administration pr. STÅ er i perioden faldet med 20 %, samtidig med at sektoren har været vidne til en øget bureaukratisering i form af stadig nye, centrale incitaments- og styringsredskaber.

Besparelsen i omprioriteringsbidraget i 2019 på 327 mio. kr. udgør omkring 2/3 af lønudgifterne til ledelse og administration. Mulighederne for yderligere effektivisering og optimering er minimale, og besparelserne må i stedet hentes tættere på kerneydelsen i uddannelserne; i kontakten mellem underviser og studerende, dvs. færre timer, mindre vejledning og mindre feedback til de studerende, samt i opretholdelsen af regionale uddannelsesudbud.

Særligt kritisk er situationen for pædagog- og socialrådgiveruddannelsen, som begge af historiske årsager har særlig lave taxametre. De i forvejen lave takster er faldet med 10% over de seneste 10 år, og med 20% over de seneste 20 år. Det har f.eks. for pædagoguddannelsen betydet færre ugentlige undervisningstimer, større undervisningshold og færre vejledningstimer. Eksempler viser, at der i 2012 var ca. 16 timers vejledning til bacheloropgaven, mod 40 timer i 1998.

Også udbud af læreruddannelsen er under særligt pres, idet kombinationen af besparelserne og et stort fald i optag siden 2012 gør økonomien i læreruddannelsen særlig uholdbar. Det udfordrer læreruddannelserne i forhold til at vedligeholde og bemande en tilstrækkelig bred fagvifte. Sektoren har oprettet nationale faggrupper for at sikre faglige stærke miljøer i alle fag, men flere af disse vil ikke kunne opretholdes, hvis de enkelte professionshøjskoler er nødsaget til at indskrænke udbudet.

Vækstpakke skal bidrage til udvikling og vækst i hele Danmark

Regeringen prioriterer midler til at understøtte langsigtet vækst og udvikling i alle dele af landet via en vækstpakke, der skal bidrage til, at hele Danmark får del i opsvinget ved blandt andet at skabe grobund for flere job uden for de større byer.

Danske Professionshøjskolars vurdering

Professionshøjskolerne er i dag en aktiv del af den regionale udvikling, men begrænses nu i forhold til fortsat at kunne bidrage til den ønskede regionale udvikling og vækst på både det offentlige og private arbejdsmarked. Rammevilkårene for at drive uddannelsesinstitutioner er ens, men vilkårene herfor er forskellige fra en egn af Danmark til en anden og fra en professionshøjskole til en anden. Når alle uddannelser rammes med 2 pct. årligt, vil det gå ud over kvaliteten i *alle* uddannelser uanset, hvor i landet de udbydes - på mindre udbudssteder, på campus, i provinsen eller hovedstaden. Den geografiske spredning i udbuddet af uddannelser og en institutions uddannelsesportefølje er begge faktorer, der giver variationer i institutionens økonomiske vilkår. Fx er omkostninger til bygningsdrift og lønninger typisk højere i hovedstaden, ligesom der er større konkurrence om de studerende og i udbuddet af eftervidereuddannelsesaktiviteter, samt i forbindelse med indgåelse af parterskabsaftaler med aftagere (fx kommuner).

Mobilitetsanalyse for de 6 største professionsbacheloruddannelser (pædagog, sygeplejerske, lærer, bygningskonstruktør, socialrådgiver og fysioterapeut) viser, at op mod 80% af dimittenderne på en professionshøjskole får arbejde i professionshøjskolens dækningsområde, og at op mod 85% bor i dækningsområdet. Professionshøjskolerne udbyder i dag uddannelser i 40 byer i Danmark og er dermed med til at sikre, at alle egne af landet forsynes med uddannede lærere, pædagoger, sygeplejesker, socialrådgivere mv. Dette er tilfældet på trods af, at de små udbudssteder er økonomisk urentable og markant dyrere at drive end de større campusmiljøer. Med de generelle 2% besparelser vil det ikke længere være muligt at opretholde mindre uddannelsesudbud, da kvalitet og volumen ikke længere kan opretholdes.

Bevillinger til forskning og udvikling samt ph.d. uddannelser videreføres og fastholdes på nuværende niveau. Forskningsreserven beskæres med ca. 900 mio. kr.

Med finanslovsforslaget er midlerne til praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter videreført til og med 2018, hvor de vil udgøre 273 mio. kr. Det samme er gældende for satsningen på forskning i, hvad der virker i folkeskolen, som udgør 30 mio. kr. Sidstnævnte udmøntes via Ph.d. rådet for uddannelsesforskning og skal sikre, at der i et samarbejde mellem et universitet og en professionshøjskole uddannes ph.d'er, der kan undervise på professionshøjskolerne.

Danske Professionshøjskolars vurdering

Professionshøjskolerne vil gerne kvittere for, at midlerne til sektorens forsknings- og udviklingsaktiviteter videreføres. Det er fortsat højt på ønskelisten at få øget denne bevilling, så sektoren optimalt kan bidrage til at løfte udviklingen af uddannelser og professioner. Det samme er et ønske om, at den nuværende treårige bevilling gøres til en fast bevilling, dvs. en egentlig basisbevilling, der rækker ud i det 4. budgetår på finansloven. Dette vil gøre det muligt i højere grad at planlægge langsigtet. Det er væsentligt for professionshøjskolerne vidensbaseret af uddannelserne, at der er tilstrækkelige ressourcer til at kunne indgå i forpligtende partnerskaber med stat, regioner og kommuner om forsknings- og udviklingsprojekter, der både fremmer mere vidensbaserede indsatser i den offentlige sektor og samtidig bidrager til at løfte uddannelsernes kvalitet.

Som nødvendigt led i kapacitetsopbygningen ønsker professionshøjskolerne samtidig at øge andelen af undervisere med kompetencer til at bedrive anvendelsesorienteret forskning og udvikling. Danske professionshøjskoler så gerne, at Ph.d.råds-modellen blev udvidet til at omfatte flere professionsområder end kun lærerprofessionen, og/eller at der etableres andre, særlige puljemidler, som er øremærket et ph.d.-løft i professionshøjskolesektoren.

Endelig anser Danske Professionshøjskoler det for yderst beklageligt, at forskningsreserven reduceres med ca. 900 mio. kr., da denne netop kunne prioriteres til anvendelsesorienteret forskning rettet mod nogle af de samfundsudfordringer, som professionshøjskolerne kunne bidrage til en løsning af. Dvs. udvikling og omsætning af viden inden for særlige kernevelfærdsområder.

Styrket kernevelfærd – løft af sundhedsområdet og styrket indsats for socialt udsatte

Finanslovsforslaget prioriterer kernevelfærden via øgede midler til sundheds- og ældreområdet, herunder blandt andet til et målrettet løft af indsatsen for demente og til en hurtigere udredning og behandling af alle patienter. Desuden afsættes midler til at sikre mere effektiv hjælp til socialt udsatte, idet der tilstræbes mere videnbaserede indsatser samt udbredelse og fremme af mere effektive og virksomme metoder i den sociale indsats.

Danske Professionshøjskolars vurdering

Professionshøjskolernes har et stort potentiale som medudvikler af styrket kernevelfærd og står klar til at løfte ovennævnte indsatser sammen med praksis i kommuner og regioner, som der allerede i vid udstrækning samarbejdes med. Dette ikke mindst for at sikre, at professionsuddannelserne udvikler sig i takt med de nye behov, som opstår på væsentlige områder som sundhed, ældrepleje og demens, børnepasning, folkeskolen, det sociale område etc.

Professionshøjskolerne kan med sin tætte kobling til professionerne spille en væsentlig rolle i forhold til udvikling af anvendelsesorienteret viden vedrørende håndtering af social- og sygdomsrelaterede udfordringer. Samtidig har professionshøjskolerne infrastrukturen der gør, at viden om gode og ressourceeffektive indsatser bringes i anvendelse, skaleres op og udbredes i praksis i større dele af landet. Det kunne f.eks. være inden for områder som sundhedsfremme i ældrepleje, forebyggelse af demens, pårørende-støtte i relation til sygdom, forebyggelse m.v. eller bedre hjælp til udsatte familier og børn.

Omstillingsreserven annulleres

Regeringen lægger i sit finanslovsforslag op til at annullere den såkaldte omstillingsreserve, hvor uddannelsesinstitutionerne næste år skulle have afleveret 4 pct. af taxametrene til omstillingsformål i sektoren, efterfulgt af yderligere 2 pct. årligt de kommende år.

Danske Professionshøjskolars vurdering:

Undervisningen skal have den højeste mulige kvalitet. Det kræver optimale rammebetingelser, herunder midler og rum til mere langsigtet planlægning. Derfor kvitterer vi for, at omstillingsreserven kommer tilbage til taksterne og ikke som frygtet ville være en reduktion oveni det nye omprioreringsbidrag på 2 pct. årligt. De tilbageførte 4 pct. på taksterne ville i 2016 alene have været i størrelsesordenen 170 mio. kr. stigende til over 400 mio. kr. i 2019. Det er også positivt, at regeringen generelt lægger op til at rydde op i hensættelser til reserver, puljer og andre bureaukratiskabende ordninger. For professionshøjskolerne giver det mulighed for en mere langsigtet planlægning af vores aktiviteter.